

प्रथमः पाठः—सुभाषितानि

प्रश्न 1:

पाठे दत्तानां पद्यानां सस्वरवाचनं कुरुत।

उत्तर 1:

स्वयं करें—

प्रश्न 2:

श्लोकांशेषु रिक्तस्थानानि पूरयत—

- (क) समुद्रमासाद्य ।
- (ख) वचः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति।
- (ग) तद्भागधेयं पशूनाम्।
- (घ) विद्याफलं कृपणस्य सौख्यम्।
- (ङ) पौरुषं विहाय यः अवलम्बते।
- (च) चिन्तनीया हि विपदाम्प्रतिक्रियाः।

उत्तर 2:

- (क) समुद्रमासाद्य **भवन्त्यपेयाः**।
- (ख) **श्रुत्वा** वचः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति।
- (ग) तद्भागधेयं **परमं** पशूनाम्।
- (घ) विद्याफलं **व्यसनितं** कृपणस्य सौख्यम्।
- (ङ) पौरुषं विहाय यः **दैवम्** अवलम्बते।
- (च) चिन्तनीया हि विपदाम् **आदौ** प्रतिक्रियाः।

प्रश्न 3:

प्रश्नानाम् उत्तराणि एकपदेन लिखत—

- (क) व्यसनितः किं नश्यति?
- (ख) कस्य यशः नश्यति?

- (ग) मधुमक्षिका किं जनयति?
(घ) मधुरसूक्तरसं के सृजन्ति?
(ङ) अर्थिनः केभ्यः विमुखा न यान्ति?

उत्तर 3:

- (क) विद्याफलम्
(ख) लुब्धस्य
(ग) मधुर्यम्
(घ) सन्तः
(ङ) महीरुहेभ्यः

प्रश्न 4:

अधोलिखित-तद्भव-शब्दानां कृते पाठात् चित्वा संस्कृतपदानि लिखत-

यथा-	कंजूस	कृपणः
	कड़वा	
	पूँछ	
	लोभी	
	मधुमक्खी	
	तिनका	

उत्तर 4:

कड़वा	कटुकम्
पूँछ	पुच्छ
लोभी	लुब्ध
मधुमक्खी	मधुमक्षिका
तिनका	तृणम्

प्रश्न 5:

अधोलिखितेषु वाक्येषु कर्तृपदं क्रियापदं च चित्वा लिखत-

वाक्यानि	कर्ता	क्रिया
यथा- सन्तः मधुरसूक्तरसं सृजन्ति।	सन्तः	सृजन्ति
(क) निर्गुणं प्राप्य भवन्ति दोषाः।		
(ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति।		
(ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत्।		
(घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशयति।		
(ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः भवन्ति।		

उत्तर 5:

(क) निर्गुणं प्राप्य भवन्ति दोषाः।	दोषाः	भवन्ति
(ख) गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति।	गुणाः	भवन्ति
(ग) मधुमक्षिका माधुर्यं जनयेत्।	मधुमक्षिका	जनयेत्
(घ) पिशुनस्य मैत्री यशः नाशयति।	मैत्री	नाशयति
(ङ) नद्यः समुद्रमासाद्य अपेयाः भवन्ति।	नद्यः	भवन्ति

प्रश्न 6:

रेखाङ्कितानि पदानि आधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरुत-

- (क) गुणाः गुणज्ञेषु गुणाः भवन्ति।
(ख) नद्यः सुस्वादुतोयाः भवन्ति।
(ग) लुब्धस्य यशः नश्यति।
(घ) मधुमक्षिका माधुर्यमेव जनयति।
(ङ) तस्य मूर्ध्नि तिष्ठन्ति वायसाः।

उत्तर 6:

- (क) **गुणज्ञेषु** किं गुणाः भवन्ति?
(ख) **सुस्वादुतोयाः** कासां भवन्ति?
(ग) **कस्य** यशः नश्यति?

(घ) का माधुर्यमेव जनयति।

(ङ) तस्य कुत्र तिष्ठन्ति वायसाः।

प्रश्न 7:

उदाहरणानुसारं पदानि पृथक् कुरुत-

यथा-	समुद्रमासाद्य	-	समुद्रम्	+	आसाद्य
	माधुर्यमेव	-		+	
	अल्पमेव	-		+	
	सर्वमेव	-		+	
	दैवमेव	-		+	
	महात्मनामुक्तिः	-		+	
	विपदामादावेव	-		+	

उत्तर 7:

माधुर्यमेव	-	मधुर्यम्	+	एव
अल्पमेव	-	अल्पम्	+	एव
सर्वमेव	-	सर्वम्	+	एव
दैवमेव	-	दैवम्	+	एक
महात्मनामुक्तिः	-	महात्मनाम्	+	उक्तिः
विपदामादावेव	-	विपदाम्	+	आदौ + एव